

**Karjeras attīstības atbalsta sistēmas
Sadarbības padomes sēdes protokols
2015.gada 18.decembrī**

Valsts izglītības attīstības aģentūra,
4. stāva apspriežu zāle, Vaļņu ielā 1, Rīga
Sēdes sākums: 14:00

Sēdi vada:

Līga Lejiņa – Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) Politikas iniciatīvu un attīstības departamenta (PIAD) direktore

Sēdē piedalās:

Oficiāli nominētie Karjeras attīstības atbalsta sistēmas Sadarbības padomes (KAAS SP) dalībnieki:

Imants Lipskis - Labklājības ministrijas Darba tirgus politikas departamenta (DTPD) direktors;

Inita Juhņēviča – Izglītības kvalitātes valsts dienesta (IKVD) vadītāja

Aleksandra Joma – Valsts izglītības attīstības aģentūras (VIAA) Informācijas un karjeras atbalsta departamenta (IKAD) direktore

Ināra Dundure – Latvijas Pašvaldību savienības (LPS) padomniece bērnu, jaunatnes un ģimenes jautājumos

Baiba Bašķere – IZM Izglītības departamenta direktores vietniece

Sandra Falka – Valsts izglītības satura centra (VISC) vecākā referente

Karīna Eglīte-Miezīte- Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA), Pakalpojumu departamenta Karjeras attīstības atbalsta nodaļas vadītāja

Iluta Krūmiņa – Latvijas pieaugušo izglītības apvienības (LPIA) padomes priekšsēdētāja

Oficiāli nominētie SP dalībnieku aizstājēji:

Nora Kalēja - VIAA Informācijas un karjeras atbalsta departamenta (IKAD), vecākā eksperte

Elīta Barisa - Latvijas Nacionālo kultūras centru Izglītības sistēmas eksperte

Brigita Miķelsone – Latvijas karjeras attīstības atbalsta asociācijas (LKAAA) valdes locekle

Ilze Kadiķe – VISC pārstāve

Jeļena Muhina - IZM Politikas iniciatīvu un attīstības departamenta vecākā eksperte

SP dalībinstītūciju pieaicināties pārstāvji:

Velga Kakse – VISC pārstāve

Astra Aukšmuksta – VISC pārstāve

Viola Korpa - Jaunatnes starptautisko programmu aģentūras pārstāve

Elīna Purmale-Baumane – VIAA pārstāve

Lelde Ķikute - NVA Pakalpojumu departamenta Nodarbinātības pasākumu nodaļas ESF projekta "Jauniešu garantijas" vecākā eksperte

Ieva Bečere - Latvijas Darba devēju konfederācijas (LDDK) pārstāve

Ieva Freiborne – Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LABS) pārstāve

Andris Eglītis – Vides un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) pārstāvis

Raitis Imsa - Jaunatnes starptautisko programmu aģentūras pārstāvis

Sēdē nepiedalās:

Laura Treimane – IZM, Zenta Anspoka – LKAAA, Agnese Rožkalne – EM EPKN, Ruta

Porniece – LBAS, Anita Līce - LDDK

Sēdi protokolē – Nora Kalēja, VIAA, IKAD

Darba kārtības jautājums

1. Informācijas apmaiņa par karjeras attīstības atbalsta pakalpojumu veidiem un to pieejamību programmā „Jauniešu garantijas” - L. Ķikute, NVA; E. Purmale-Baumane, VIAA; V. Korpa, JSPA
2. Informācijas apmaiņa par 2014.-2020. darbības programmas Izaugsme un nodarbinātība” specifisko atbalsta mērķu 8.3.1.SAM „Attīstīt kompetenču pieejā balstītu vispārējās izglītības saturu”, 8.3.2.SAM „Palielināt atbalstu vispārējās izglītības iestādēm izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai un 8.3.5.SAM „Uzlabot pieeju karjeras atbalstam izglītojamajiem vispārējās un profesionālās

izglītības iestādēs” mērķiem un uzdevumiem, sinerģiju to īstenošanā – V.Kakse, VISC; A.Aukšmuksta, VISC; N.Kalēja, VIAA.

Sadarbības padomes priekšsēdētāja L.Lejiņa atklāj sēdi, iepazīstina sēdes dalībniekus ar darba kārtību.

1.jautājums

L.Lejiņa atklāj sēdi, atskatoties uz paveikto Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē laikā – Eiropas Mūžilga karjeras atbalsta politikas tīkla 17. plenārsēdes organizēšanu un vadīšanu Rīgā.

Šīsdienas sēde veltīta tam, lai apkopotu informāciju par dažādām aktivitātēm, kas Eiropas fondu ietvaros jau darbojas vai sāks darboties ar karjeras attīstības atbalsta jautājumiem.

Tā kā sēdē piedalās daudzi pieaicināti pārstāvji no dažādām organizācijām, visi sēdes dalībnieki iepazīstina klātesošos ar sevi, nosaucot arī pārstāvēto organizāciju.

L.Lejiņa aicina NVA pārstāves pastāstīt, kā Jauniešu garantijas ietvaros darbojas NVA, kāds atbalsts tiek nodrošināts un kādi ir pašreizējie secinājumi.

L.Ķikute iepazīstina ar padarīto kopš 2014.gada 1.janvāra, kad NVA uzsāka darbu ar Jauniešu garantiju.

L.Lejiņa ierosina noklausīties arī atlikušās divas prezentācijas par Jauniešu garantiju, lai pēc tam varētu diskutēt par to, ko nākotnē nepieciešams uzlabot saistībā tieši ar karjeras attīstības atbalstu.

E. Purmale-Baumane pastāsta par VIAA īstenoto jauniešu atbalstu Jauniešu garantijas II kārtā un atbalstu jauniešiem ieslodzījuma vietās. Abos šajos projektos tiek nodrošināti karjeras attīstības atbalsta pasākumi.

V. Korpa iepazīstina ar 8.3.3.specifiskā atbalsta mērķa „Attīstīt NVA neregistrēto NEET jauniešu prasmes un veicināt to iesaisti izglītībā, NVA īstenotajos pasākumos Jauniešu garantijas ietvaros un nevalstisko organizāciju vai jauniešu centru darbībā” projektu “Proti un dari!”

L.Lejiņa norāda, ka visas pieminētās aktivitātes strādā ar riska grupu jauniešiem, kas par tādiem kļuvuši noteiktu apstākļu dēļ. Svarīgi paraudzīties uz darbu skolās, kā prevenciju, kas varētu novērst to, lai jaunieši neiekļūtu šajās riska grupās. Vai Jauniešu garantijas projekta ietvaros ir radušās atziņas, kas būtu jāmaina karjeras attīstības atbalstā izglītības jomā?

E. Purmale-Baumane norāda, ka jauniešiem ir nepietiekama informācija par apgūstamajām profesijām. Jaunieši vērtējumā apgūstamajās profesijās darba tirgū tiek piedāvāts pārāk zems atalgojums. Kā arī profesionālās izglītības zemais prestižs ietekmē gan jauniešu, gan vecāku attieksmi. Turklāt liela Jauniešu garantijas īstenoto apmācību mērķgrupa ir vidusskolas absolventi, kuri nespēj sekmīgi mācīties augstskolās un pārtrauc studijas. Lai gan, viņiem būtu vajadzējis jau uzreiz pēc skolas pabeigšanas uzsākt mācības profesionālās izglītības iestādē.

L. Ķikute norāda, ka vairāk nekā puse projektā iesaistīto jauniešu ir ar vidējo vai pamatizglītību. Lai arī viņu vecums ir vairāk nekā 20 gadi, ar viņiem jāstrādā kā ar tikko skolu beigušiem jauniešiem. Savukārt jaunieši ar augstāko izglītību sagaida lielāku atalgojumu, nekā darba devēji piedāvā.

V. Korpa norāda, ka projekta “Proti un dari!” metodika izstrādāta sadarbībā ar sociālās atstumtības pētniekiem, psihologiem un sociologiem, izmantojot pētījumu datus. Kā problēmu cēloni var minēt vairākus iemeslus. Jauniešu personīgās problēmas (piem., negatīva vispārējā izglītības ieguve, speciālās izglītības vajadzības; vajadzība pēc uzmanības un savas personības novērtējuma, nepieciešamība pēc cilvēciska atbalsta, kādu no vecākiem nav iespējams saņemt; sabiedrībā valdošās patērēšanas vērtības, pretrunas starp vēlamu un to, ko reāli ir iespējams iegūt). Individīda un sistēmas attiecības (pieejamība pakalpojumiem un atbalstam, teritoriālā izolētība). Sociālās sistēmas problēmas. Individīda vainošana, norādot, ka tikai viņa spēkos ir atrisināt vai nepieļaut problēmu rašanos, nav efektīva pieeja.

I.Dundure arī norāda, ka tā saucamie NEETi (jaunieši, kas nemācās un nestrādā) ir sociāli ekonomisko apstākļu rezultāts. Šie jaunieši nerodas ne no kurienes. Ar jauniešiem jāstrādā visās vecuma grupās, sākot no bērnu dārza.

Karjeras izglītība ir viens no profilaktiskajiem šī jautājuma risinājumiem. Taču, ja tā netiks sākota jau no sākumskolas klasēm, netiks ielikti pamati nākamajām izvēlēm. Turklāt jāstrādā arī ar

jaunieši vecākiem, viņu izglītošanu, jo vecāku nostāja lielā mērā ietekmē jaunieša pirmo lēmumu par mācībām un profesiju.

I.Dundure aicina Jauniešu garantijas ietvaros aktīvi meklēt atbalstu pie pašvaldībām gadījumos, ka konkrētās izglītības iestādēs nav vajadzīgās atsaucības. Nepieciešams skatīt visus Eiropas finansētos projektus un arī normatīvos aktus un politikas dokumentus kopsakarībās, lai neviens no tiem nepasliktinātu jauniešu situāciju, kā arī, lai to darbības nedublētos vai nebūtu pretrunā.

L.Lejiņa norāda, ka Latvijas Pašvaldību savienība var būt labs iniciators, redzot, kas notiek uz vietas pašvaldībās gan sociālā, gan izglītības kontekstā, lai jautājumi tiktu risināti kompleksi.

I. Bečere piebilst, ka LDDK kopējais lūgums ir izmantot darba devējus visās aktivitātēs. LDDK ir Nozaru ekspertu padomes ar savu struktūru un izstrādātiem materiāliem. Arī runājot par profesionālās izglītības prestiža celšanu, neiztikt bez darba devējiem kā galvenā informācijas avota par profesiju pieprasījumu, darba apstākļiem, atalgojumu, par prasībām pret darbiniekiem. LDDK ir gatava strādāt gan ar bērniem, gan ar vecākiem, labprāt piedalītos materiālu izstrādē. Darba devējus jāiesaista arī karjeras konsultantu izglītošanā. LDDK labprāt iesaistītos cīņā pret atbirumu profesionālās izglītības iestādēs, palīdzot audzēkņiem saprast, ka apgūstamā profesija nav vienveidīga. Darba devēji vislabāk var parādīt dažādās darba iespējas katrā profesijā – gan kā pašnodarbinātajam, gan kā darba ņēmējam.

E.Barisa norāda, ka liela uzmanība jāpievērš tam, kādi ir rezultāti 1 un 1,5 gadus ilgajām mākslas un dizaina programmām. Vairākās nozaru ekspertu padomēs ir secināts, ka nepieciešama ilgāka sagatavošana, lai rezultātā jaunieši varētu iekļauties darba tirgū. Ir tapuši grozījumi profesionālās izglītības standartā, nosakot, ka atsevišķas kvalifikācijas nav iespējams iegūt 1,5 gadu laikā, bet tām jāveltī 2 gadi. Nereti pēc 1,5 gadīgajām programmām jaunieši, nespējot atrast darbu, maina kvalifikāciju. Kultūras ministrijas pakļautības iestādēs līdzīgas programmas ir 2 gadus ilgas, bet Izglītības un zinātnes ministrijas pakļautībā esošajās mācību iestādēs šīs programmas tiek piedāvātas 1,5 gadus ilgas.

E. Purmale-Baumane norāda, ka 1,5 gadīgās programmas top sadarbībā ar nozaru ekspertu padomēm, kas analizē, kurās profesijās nepieciešami darbinieki, kādas jaunas programmas vajadzīgas.

L.Lejiņa norāda, ka pieredze rodas arī darba devējiem, saskaroties ar darbiniekiem, kas pabeiguši tāda vai cita ilguma programmas. Pamazām rodas skaidrība, cik ilgām tām būtu jābūt.

2. jautājums

L.Lejiņa aicina noklausīties prezentācijas par trim dažādiem ES fondu projektiem, kas mērķēti uz to, lai savlaicīgi novērstu negatīvos rezultātus, ar kuriem jācīnās Jauniešu garantijas projektam.

V.Kakse iepazīstina ar plānotajiem darbiem specifiskā atbalsta mērķa 8.3.1. “Attīstīt kompetenču pieejā balstītu vispārējās izglītības saturu” 1.pasākumā “Kompetenču pieejā balstīta vispārējās izglītības satura aprobācija un ieviešana”.

I.Freiborne interesējas, vai tiek paredzēts iekļaut mācību saturā jautājumus par darba tiesībām un darba drošību.

V.Kakse norāda, ka šeit jāsaprot, kurā vecumā un kurā mācību priekšmetā šie jautājumi būt atbilstoši.

A.Aukšmuksta iepazīstina ar plānoto saistībā ar specifisko atbalsta mērķi 8.3.2. “Palielināt atbalstu vispārējās izglītības iestādēm izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai”.

N.Kalēja iepazīstina ar pašreizējo situāciju specifiskā atbalsta mērķa 8.3.5. “Uzlabot pieeju karjeras atbalstam izglītojamajiem vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs” plānošanā un īstenošanā.

I.Lipskis piebilst, ka Jauniešu garantijas projekti cenšas tikt galā ar sekām. Tādēļ ar lielām cerībām jāraugās uz projektiem, kas piedāvās preventīvo darbu. Protams, būs nepieciešams laiks, kamēr process sāks darboties, bet kādā no nākamajām KAAS SP sēdēm varētu apskatīt jau konkrētus taustāmus rezultātus.

L.Lejiņa aicina arī citos pasākumos, kas saistīti ar karjeras atbalstu, atcerēties par integrētu pieeju un ņemt vērā šodienas sēdē dzirdēto par plānotajām aktivitātēm.

Kopsavilkums:

1. Lai arī karjeras attīstības atbalsts ir tikai viens no līdzekļiem jauniešu riska grupu samazināšanai, tam ir būtiska nozīme un to jānodrošina pēc iespējas agrākā vecumposmā.
2. Jāstiprina sadarbība ar darba devējiem karjeras attīstības atbalsta pasākumu plānošanā un īstenošanā.
3. Īstenojot esošos un plānojot jaunus atbalsta pasākumus, kas ietver karjeras attīstības atbalsta elementus, jāfokussējas uz pasākumu kopsakarībām un savstarpējo sadarbību.

SP priekšsēdētāja

L.Lejiņa

Protokolēja:

N. Kalēja